

Kerst in de loofhut

Henk Vreekamp

We halen de lente niet zonder een lichtfeest in de winternacht. Lang voordat Willibrord bij ons voet aan wal zette, vierden onze verre voorouders jaarlijks hun midwinter-feest. Met een zucht van verlichting. Het licht was de duisternis ook dit keer weer te slim af geweest. En dat moest uitbundig worden gevierd. Leve de zon!

‘Christus is onze *nieuwe* zon!’, zei de kerk. Goed, bisschop, dan vieren we op uw gezag midwinter als Christusfeest. Maar in het holst van onze Europese winter blijven we ook de wederkomst van het zonlicht bejubelen. Als altijd. Met Kerst zijn christenen gewoon weer even heiden.

Wat kan de kerk doen? Het kerstevangelie op maat van de heiden snijden. Zoals Herman Finkers dat doet in zijn Saksische kraamverhaal van 25 december in het jaar 0. ‘Hee is met de helm op geboren’, zegt Jozef. ‘Wat wil dat zeggen, Jozef?’, vraagt Maria. ‘Dat wil zeggen, dat Hij bijzondere gaven hef!’.

Bijzondere gaven, dat zal waar zijn. Daarover weet de *Heliand* meer dan duizend jaar vroeger dan Finkers breed uit te halen. In dit evangelie voor de Saksen is Christus de Held van het verhaal. Maria wikkelt haar pasgeboren Kind in doeken en tooit het met kostbare sieraden. Het is tenslotte een telg uit het koningsgeslacht van David. De wereldberoemde schapen in de kerstnacht – die Lukas overigens niet noemt, evenmin als de stal - worden opgewaardeerd tot paarden. Je bent een koningskind of je bent het niet. Dat het Joodse jongetje op de achtste dag wordt besneden en dan de naam Jezus krijgt, vermeldt de *Heliand* niet. Dat hun nieuwe Heiland een besneden Jood zou zijn, is blijkbaar een brug te ver voor de Saksen.

Zo kunnen we het kerstevangelie aanpassen aan onze bestaande cultuur. Maar hoe ver gaat dat?

Laten we bij het begin beginnen. Waarom vieren we eigenlijk de verjaardag van Jezus? Christenen hebben dat in het begin niet gedaan. Kerstfeest is een laatkomer op de kerkelijke kalender. Iemand als kerkvader Origenes was fel gekant tegen het vieren van verjaardagen. Zulke heidense gewoonten konden beter buiten de deur van de kerk worden gehouden, vond hij. De enige verjaardagen in de Bijbel, die van de Farao en van koning Herodes, lieten een bittere smaak na. Een bakker werd opgehangen en Johannes de Doper onthoofd. Liever geen

verjaardagsfeest voor Christus dus.

Hoe zou Jezus zelf gedacht hebben over onze kerstviering? Een even absurde als logische vraag. Ooit zei Jezus: 'Ik ben als een licht in de wereld gekomen ...' (Johannes 12:46). Prachtige invulling van ons winters lichtfeest op het eerste gehoor. Christus onze nieuwe zon. Maar bij nader inzien blijkt het niet de zon te zijn die hier straalt.

Jezus spreekt over zichzelf als een licht nadat hij met zijn Joodse volk het Loofhuttenfeest heeft gevierd. Israël woont tijdens dit feest een week lang in hutten, in tenten zoals eenmaal in de woestijn. Zonder gids kom je die woestijn niet door. Een wolk is geleide overdag. En een vuurzuil als het donker is. Dan heb je licht over je pad.

Zó stelt Jezus zich voor. Als vuurkolom in de woestijn. Op weg naar het beloofde land achter de horizon. Ineens zien we het woord van Jezus haarscherp voor ons. Wie mij - de vuurkolom in de woestijn – *volgt*, zal in de duisternis niet *wandelen* – we zijn dus onderweg – maar zal het licht van het *leven* hebben (Johannes 8:12). Jezus, het licht der wereld? Dat is Kerst in de loofhut.

Over Loofhuttenfeest gesproken. Het zou best eens kunnen zijn dat Jezus is geboren tijdens dit feest. Lukas vertelt hoe Zacharias als priester dienst doet in de tempel. Hij behoort tot de priesterafdeling van Abia. Nu valt te berekenen dat de afdeling van Abia aan de beurt was tegen de tijd van *Sjawoeot*, Pinksteren, in de late lente. Wanneer Zacharias na zijn dienst naar huis is gegaan, raakt zijn vrouw Elisabeth in verwachting. In de zesde maand van haar zwangerschap krijgt Elisabeth bezoek van Maria uit Nazareth. Maria heeft kort tevoren bezoek gehad van de engel Gabriël en is vanaf dat ogenblik in verwachting van Jezus. Dan is het intussen december. Daaruit volgt dat Jezus geboren moet zijn omtrent september. De tijd van het Loofhuttenfeest.

De geboorte van Jezus was trouwens altijd al met Loofhuttenfeest verbonden in de kersttekst bij uitstek: 'En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond' (Johannes 1:14). Je moet alleen letterlijk vertalen zoals de Naardense Bijbel doet en dan zie je het meteen: *Het spreken is vlees-en-bloed geworden / en heeft bij ons zijn tent opgeslagen ...* Taal van het Loofhuttenfeest, dit opslaan van de tent. Het kan niet missen.

Wat doen we? Doorgaan met het hartverwarmend koesteren van een baby midden in de donkere winternacht? Het feest gaat daarna vanzelf als een kerstkaars uit. Een grote schare van kerstnacht-kerkgangers is met Goede Vrijdag en Pasen in geen velden of wegen te bekennen. Laat staan met Pinksteren. Op die manier, ik weet: het klinkt afschuwelijk, blijft het feest in de geboorte steken. De *kerstnacht* gaat niet over in de *paasmorgen*. De *paasmorgen* haalt de *pinksterdag* niet. En die *pinksterdag* de *loofhuttenweek* al helemaal niet.

Een voorstel. Komend jaar halen we de adventsweken een stuk naar voren. We zetten die in op zondag 29 september. Waarom? Omdat Loofhuttenfeest dan net achter de rug is en de synagoge de dag tevoren weer begonnen is met de lezing van het boek Genesis. We lezen dan in de kerk van week tot week mee met 'In den beginne'. Op zondag 22 december is Exodus aan de beurt. De dag tevoren – midwinter! – begint de synagoge met dit boek van de Uittocht. En zo gaan we naar kerst toe. Aan de hand van Mozes. We zijn dan in de loop van het najaar zo grondig onderwezen in de Schriften van Israël, dat we beslagen ten ijs (!) komen wanneer de dagen van Kerst zijn aangebroken. En op deze verlengde weg van advent beginnen we te vermoeden wat de openingspassage van onze kerkorde wil zeggen. Dat we uitzien naar het Koninkrijk van God 'delend in de aan Israël geschonken verwachting'.

Dr H. Vreekamp was jarenlang predikant voor Kerk en Israël. Zie: www.vreekamp.nl